

ALDUNAI LAPOK

közlöny BÁCSKA számára.

Szerkesztő-hivatal:

Bárányutca, 484 sz., hová minden a lapot érdeklő küldemények bérmentve intézendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ár: helybe vagy vidékre egy évre 4 forint, félévre 2 fr., negyed évre 1 fr. oszt. ért.

Hirdetmények beiktatási díja:

Egy háromhasábos sor helye 6 kr.; ismételve 3 kr.; bélyegdíj 36 krajcár.

GAZDÁSZAT, IPAR, KERESKEDELEM.

Arkelet a bécsi börzén, július 26-kán.

Nemzeti kölcsön	79.90	Éjsz vaspálya 1000 pft.	188.50	Hitelintézet sorsj. 100 oft.	107.—	Budai sorsjegy 40 oft.	37.—
5% me. liques	69.90	Állam-vaspálya 200 pft.	258.—	Duna-gőzh. tás. " 100 oft.	99.25	Windischgrätz " 20 pft.	24.—
5% magy. földt. kötv.	73.25	Nyugoti-pálya 200 pft.	192.—	Hg. Eszterházy " 40 pft.	83.—	Gr. Keglevich " 10 pft.	14.50
5% erdélyi " "	69.25	Tiszai-pálya 200 pft.	126.—	Hg. Salm " 40 pft.	37.75	Augsburg váltó	108.25
5% bán. horv. és szláv	71.—	Duna-gőzh. tás. 500 pft.	443.—	Hg. Pálffy " 40 pft.	38.50	London "	126.25
Bankrészvény	842.—	Triesti Lloyd-társ. 500 pft.	194.—	Hg. Clary " 40 pft.	37.25	Arany "	6.05
Hitelintézet	189.—	Budapesti lánchid 500 pft.	380.—	Gr. St. Genois " 40 pft.	39.25	Ezüst 100 forintért	126.25

Időjárás és gazdasági észleletek.

BAJA vidéke: Rigica, jul. 25. Ma van a mindennél tartatni szokott Anna-bálok napja. Ha máshol is oly mogorva arcot és könnyes szemeket mutat az idő, mint nálunk, alkalmasint rosszul fognak e híres mulatságok kiütni.

Ez azonban hagyján volna, de úgy hisszük, hogy mindenkinek, ki a gabnatermesztő néposztály fáradozásait érdem szerint méltányolni tudja, keblébe aggodalommal tölti bú fogja magát befészkelni, ha meggondolja, hogy nem csak egyes polgártársaink, hanem egész hazánk anyagi jólétének egyik fő tényezője s kelléke a kenyér megtermése levén, e tekintetben a folyton tartó mostoha időjárás következtében, volna bár a termés óhajításunk szerint a legjobb is, valószínűleg sokan károsodni fognak, s az ebéli veszteséget tán egész hazánk is megfogja sínelni. — Környékünkben az eddigi kedvezőtlen időnek rossz hatása napról napra jobban érezhető; ma holnap a zabvágást is elvégeznék, csak a megkezdett munkát annyiszor abbahagyni ne kénytelenítettünk; s ha ezzel készen is leszünk, a nedves idő huzamos tartása mellett a gabna öszvehorlásáról szó sem lehet; s még tartósabb szed idők az ég ki nem derül, tanácsosnak tartjuk, habár így is van elég kár, gabnánkat inkább a földön keresztetke rakva hagyni, mintsem az öszvehorlásra sietni. Ennek igazolására szomorú példát szolgáltat, hogy a szomszéd Sztanisics on egy ottani ember mint halottuk 100 kereszt búzáját kinyomtatván, az elég száraznak gondolt szemet padlására hordatta, s három nap multával annyira megromlott, hogy eladásra egészen alkalmatlan levén, azt még a sertés is mint eledelt megvetette; Temerinben pedig egy 600 keresztből álló búza-asztagot, minthogy a nedvességtől füstölögni kezdett, a tulajdonos széthányt kénytelenített, ezután szárogatás által akarta a bajt orvosolni, de ebéli szándéka sem ütött ki kívánsága szerint, mert a szerteszt teregetett kékék, újból megáztak. — Ismételjük tehát, hogy ámbár szerény véleményünk szerint a keresztetkebe rakott s huzamos ideig földön kiinn heverő gabnát a kártól mogóvni lehetetlen, de ha már körülményeink kellő időbeni intézkedést nem engednek, vagy a most rövid ideig szolgálni szokott napos meleg vagy száraz időt kilesni s eltalálni szerencsések nem vagyunk, akkor majdnem jobb Isteben bízva a hosszabb esőzések után már talán nemsokára bekövetkező tartós meleg száraz napokat bevárni, s mindent úgy mint van helyén hagyni, nehogy a sok bozgatás és új megázás által még nagyobb károkat szenvedni kénytelenítettünk.

Rigicai Kovács N. Janos.

Lótenyésztés a bajai járásban.

A lótenyésztés a gazdaság egyik legfontosabb ága, melynek fölvirágzása nemcsak a gazdának szolgálat előnyökét, hanem az ország gazdaságának, hadi erejének és biztonságának is alapját képezi.

Buzdításul és tájékoztatásul a lótenyésztésre nézve néhány észrevételt kell elmondanom.

1. Az országban nemzett és fölnevelt, következőképpen az ország égaljához, földtalajához és tápanyagaihoz szokott lovak, mindenkor tartósabbak, mint azok, melyek távol külföldről hoznának be.

2. A virágzó hazai lótenyésztés által nemcsak nagy pénzüsszegek takaríthatnak meg, hanem még gazdag pénzforrások is nyíthatnak, melyek által a külföldről tetemes mennyiségek szivárognak a hazába.

3. A kiterjedt lótenyésztés emeli a közlekedést és a kereskedelmet és fontos országvédelmi szempontból.

4. Fontos az okszerű lótenyésztés a tekintetből is, mert a nemes ló tíz más nyomorúval fölér, míg élelmezése ugyanaz, és mert az erős faj lovak által a gazdaságat magasabb fokra emeltethetik.

A kormány és a főnálló egyletek indítva az említett előnyök által, jutalmak osztogatása és más intézkedések által sokat tesznek a hazai lótenyésztés emelésére, mindazonáltal járásunkban ennek majdnem semmi eredménye sem mutatkozik.

A járásunkba tartozó uraságok közül teljes ismerést érdemelnek: Latinovics János Borsódon, Latinovics Lajos Madarason, Latinovics Illés Borsódon, meglehetősen nagy és nemes méneseikért; ugyszinte a kisszállási uradalom, továbbá Csatalja községe erős és szép igáslovaikért, kevésbbé dícsérendők Katymár, Jankovác, Vaskut, Rigica, Gara, Dautova, Csávoly, Bikity, és Mélykut, községek; a többi 9 község Baja városával s a bajai uradalommal együtt alig érdemel említést.

A lótenyésztés mennyiségi állapotának kimutatására helyén találom egy jegyzéket a jelen évről járásunkról ide csatolni.

Község vagy puszta	Ló-mennyisége	köztök találtak					115 esődőrközül tenyésztésre engedelmre
		3 éven					
		fö l ü l		alul			
cső-dör	kan-ca	herélt	csikó	nyert	nem nyert	d a r a b	
Baja	1276	6	360	740	170	—	6
Baracska	686	2	165	354	165	2	—
Báth-Monostor	372	—	95	207	72	—	—
Béregyh	779	5	171	397	206	1	4
Bikity	904	4	223	439	238	—	4
Borsód	515	2	54	94	65	2	—
Csatalya	515	10	106	138	161	3	7
Csávoly	858	6	204	412	236	—	6
Dautova	828	5	198	410	212	3	2
Felső-Szt.-Iván	869	6	200	460	203	1	5
Gara	1070	15	223	552	280	3	12
Jankovác	1470	2	336	814	318	—	2
Katymár	1089	12	230	230	549	12	—
Madaras	893	2	234	370	287	2	—
Mateovics	174	—	39	87	48	—	—
Mélykut	510	5	100	258	147	4	1
Rigica	719	13	128	410	168	10	3
Szántova	1035	4	224	541	266	3	1
Tataháza	546	—	150	274	122	—	—
Vaskut	1136	16	286	555	281	2	14
Összesen	15843	115	3724	8051	3953	48	67

ERNST JÓZSEF,

orvos, sebész, szülész, mint járásbeli állatorvos.

A bajai folyó-évi Magdolna-vásár.

A folytonos esőzés a teljes folyamathban levő aratásnak fölötté akadályára van, s az új gabnák minőségét fenyegeti. Tekintve e visszatartó körülményt a szállításokat magdolnavásárunkra meglehetősen jónak nevezhetjük; ez állott körülbelül 2000 mérő új-általában nedves — tisztabuzából; a többi rész némi rozs- és árpából, minek minősége szintén nem volt kielégítő. Következő árak voltak: buza 3.40—3.70 frt., rozs 2.00—2.20 frt., kétszeres 2.10—2.30 frt., árpa 1.20—1.30 frt., zab régi 1.06.

Gyapjában jó üzlet volt; a tudosítások emelék az árakat. Egynyirettü 100—110 frt., kétnyirettü 80—95 frt., mázsánkint. Báranygyapju közönséges 50 frtíng, finom 70 frtíng mázsájá.

Börök szintén jól keltek. Lóbbörök 7—8 frt; török juhbbörök (körülbelül 1500 darab) 3.60 frt.; bácskai juhbbörök 4 frt, nehezék 5 frt; báranybbörök 4 frt; Ökörbör 36 frtital; tehénbör 26—28 frtital; borjubör elhanyagolva.

A marhavásárban sok eladó és kevés vevő volt. Ökör párja 160—200 frt; fias tehén 50—55 frt. Ló volt elég, de rozsz. Sertés, két éves sovány párja 24—26 frt.

Szeszes italok üzlete lanyha volt. A borkelet csekély, 6—8 frt akója. Törköly-kivonat igen ajálatott és csak kevés talált vevőt 14—16 frtital.

A bajai takarékpénztár 1860. június-havi forgalma.

Részvény-befizetés	272 ft. 34 kr.
Btétetett	8624 " 85 "
Visszafizetett előlegezés	4968 " 42 "
" " váltó	12359 " "
" " kölcsön	8 " "
Kezelési jövedelem	38 " 63 "
Előlegezési kamat	339 " 84 "
Váltó	145 " 85 "
Kölcsön	51 " 36 "
Részvény	43 " 56 "
Tőkésített	2631 " 35 "
Díjak	79 " 19 "
Január-májusi bevétel	125931 " 85 "
Január-június forgalom	155494 " 24 "
Előlegezések	3326 " 75 "
Váltó-kölcsön	6557 " "
Kifizetett betételek	9903 " 34 "
" folyó kamat	2884 " 45 "
Kezelési költség	843 " 46 "
Kifizetett osztalék	313 " 90 "
Június 30-iki készpénz	6960 " 45 "
Január-májusi kiadás	124704 " 89 "
Összesen	155494 " 24 "

Vegyesek.

Pesten árubörze terveztetik. Austria államadóssága 2265 millió ftra megy. A pesti állat-gyógyintézetben a patkoló-kovácsok tanfolyama jul. 1-én kezdődik és tart december végeig.

A somogyi klinkerút már 3 mérföld hosszú; Az első magyar általános biztosító társaság üzlethaladását világosan kitintetik a következő számadatok:

1858-ban befolyt 1.252,125 ft 9 krnyi díj, 1859-ben pedig befolyt 2.437,841 ft 17 krnyi díj, tehát az 1858-iki eredménynél az 1859-iki kétszer nagyobb. Az 1859-ik évi részvényosztalék 21 forintot tesz. Az egylet vagyona 4.526,485 ft 78 kr.

Fölösleges emlitenünk, hogy mennyire szükséges a tűz- és jégelleni biztosítás; midőn néhány forint biztosítási díjjal azon állapotba helyezhetjük magunkat, hogy azon esetre, ha házuunk elég, vagy gabnánk a jég által elveretnek, az ezrekre menő kárt a biztosító társaság megtéríti; Sok károsodott a nembiztosítást keserűen bánta meg. Azt is fölösleges ajánlanunk, hogy a biztosítást hazai társulatunknál, mely minden tekintetben oly derék, mint bármely idegen, eszközöljük.

A kassa-miskolci vaspálya ünnepélyes megnyitása jövő hó 15-én menend végbe.

A lótenyésztőknek azon érdekes hírrel szolgálhatunk, hogy a mezőhegyesi cs. kir. katona-ménésből, jövő hó 16, 17 és 18-án számos, négy s öt éves tenyésztésre alkalmas lovak fognak a hely színéu elárvereztetni.

Uj távirtd állomást nyitottak meg e hó 18-án Székesfehérvárott korlátolt napi szolgálattal, állami és magánsürgönyök számára.

Vizállás.

Pest. jul. 26. 10' 0" 0 föllül.
Szeged. jul. 25. 17' 0" 0".

Sorshuzás.

Budán jul. 25-én. 45, 73, 13, 4, 70.
Bácsben jul, 18-án. 17, 79, 20, 15, 68.

Észleletek váltóforgalmi piacunkon.

Városunk helyzeténél fogva főleg kereskedelmi levén, nem leendő érdekeken azon mozzanatokkal figyelemmel kíséreni, melyek a mindennapi üzlet terén fölmerülnek s egyuttal változatos alakzataikban a tételes (positiv) jogi határozományokkal, vagyis fenálló törvényeinkkel, belső vonatkozásban állanak.

S ha a gyakorlati üzletélet minden szálaival a tételes törvények ágába leg-szorosabban fonódik, úgy ez leginkább a váltójogra nézve áll; melynek határozományai a kereskedelem és forgalomnak szabályozását célozván, az összes kereskedelem és üzletéletre olyannyira alakító, és határozó befolyással bírnak.

Lehetetlen tehát, hogy az üzér és kereskedő a tételes váltójognak nagy fontosságát a gyakorlati élet s különösen a kereskedelem minden ágára nézve áthatva ne legyen: hogy mégis, legalább helybeli piacunkon a váltójognak alapelvei ekkorig minő csekély részt nyitottak maguknak a kereskedői közönségnél, s minő kevés érvényre emelkedtek e szak embereinél, azt bizonyítja eléggé a mindennapi tapasztalás, melynek tárháza alólirt előtt állása és helyzeténél fogva tárva nyitva áll.

Eltelkenve ugyanis attól, hogy helybeli kereskedőink közül általában igen kevés bir kellő tiszta fogalommal a váltónak mint főleg kereskedelmi érték-papírnak jogi természetéről és fontosságáról, mégis fölülte csodálatos, hogy a különös előnyt szolgáltató, ugynevezett forgatmány (giro, indossament) piacunkon majd merőben ismeretlen valami, ugyannyira, hogy a forgatmányok helyét rendszeren a váltókezesség pótolja.

Pedig a váltókezesség és forgatmány a mennyire minőségükre nézve egészen eltérő váltójogi cselekmények, annyira különbözök jogi következményeikben is.

Mert a forgatmány — váltójogi engedményezés — által elődömnök a forgatmányozónak (girant, indossant) a váltóban gyökerező mindennemű jogai egész összességben reám szállnak, s azokat az óvás (protest) közbevetésével a lejárat napon, vagy azontul a törvényes időn belül, az előzőknek egész sorozata, illetőleg szabad választásom szerint annak minden egyes tagja ellenében teljesen érvényesíthetem; ámde koránsem áll az részemről, ha a váltón csak kezestül állók, az elfogadó és a netáni másik kezestárs irányában.

Ugyanis tegyük fel, hogy én egy váltót kezestül irtam alá, melyen még egy kezestársam, és az elfogadó áll. Eljő a fizetési határnap, vagyis műnyelven a váltó lejár, a nélkül, hogy fizetés történnék; a váltótulajdonosnak erre szabad jogában áll hár-munk közül akármelyiket egyetemleges kötelezettségünkél fogva váltókeresettel megtámadni; s ha ő az elfogadó és kezestársam kikerülésével engem támadna meg, és én vagy önkénytelen, vagy a törvény szigorának engedve fizetnék, — kérdem: minő viszkereseti jogom nyílnék azután nekem az elfogadó irányában, kiért tán csak baráti szivességéből álltam jót? avagy a kezestársal szemközt, kivel a jótállás terhét egyenlőn megosztani véltem?

Egyszerűen ez esetben csak polgárjogi keresetem van; és pedig az általános polgári törvénykönyv szabályai szerint az elfogadó ellenében az általam fizetett egész összegre, kezestársam ellen azonban csak ennek felére, vagyis a hogy magunk között szerződöttünk; holott, ha a váltón mint forgatmányzó (girant) jelentem volna meg, az óvásnak kellő időbeni megtörténtével a lejáratkor az elfogadó által ki nem fizetett egész összegre nézve volna viszkeresetem, melyet hozzá a gyors és kérélhetlen váltójogi eljárás útján érvényesítenem szabad és pedig bármely előzőm, azaz forgatmányos ellenében, a nélkül, hogy a sokkal

hosszasb, költségesebb és kétesebb polgári utra szorulnék, mely a kezestárnak egyedüli expediense, a váltói eljárásnak minden jótéteményeiből kizárva levén.

Ez mindjárt egy balkövetkezmény, mely helybeli piacunkon, és üzletünkben a tételes váltójog első alapelveinek az illető körökbeni el nem terjedéséből keletkezett, s nem egy váltó-kezest már tönkre tett, ki pedig bizonynyal a váltó-összegnek általa lett megfizetését könnyű szerrel kiheverte volna, ha a váltón forgatmányosként áll vala, s jogait előzői ellen a gyorsabb és minden tekintetben előnyösebb váltójogi viszkereset útján érvényesíthette volna.

Azért tanulmányozzuk az annyira, kivált kereskedőnek szükséges váltójogot; s fentebb előadottak tanúságul fogadjuk el azt: hogy inkább váltó-forgatmányosok, mint kezestárnak kötelezzük magunkat.

Máskor e tekintetbeni hiányainkról még többet.

Dr. RITTER GYULA.

NAPLÓ.

BAJA.

* A helybeli főgymnasiumban az érettségi vizsgák f. hó 31- és aug. 1-én fog-nak megtartatni.

* A napokban több ebveszettségi eset fordult elő. Figyelmeztetjük a tulajdonosokat, hogy ebeiket szájkosarakkal lássák el; mert ellenkező esetben egy helytartósági rendelet nyomán nemcsak ebeik elkobozandók lesznek, hanem még büntetés alá is fognak esni.

* Új lap jelent meg színes és fekete képekkel. Címe „Nép Újsága“, szerkesztője a szép tehetségű és szorgalmas Sarkady István, előfizetési ára egész évre 6 ft.

* József nádor szobrát újra fogják önteni; az új szobor huszár öltönyben fogja a megboldogult nádort előtűntetni.

* A helybeli izraelita kóroda a jelenévi kimutatás szerint áll két szobából 5 ágygyal. A kóroda felszerelése leginkább Friedman H., Kóhn J., Boschán S., Rubinstein B., Borovitz M., jötevői adakozásaikból keletkezett. A szükséges fűhőneműk és ruhák Friedman Eliz és Denneberger Száliasszonyságok gyűjtése által szereztettek meg. A betegek száma 1857 júliusról 1859 decemberig volt: 38 férfi, 14 nő. Ezek közül nemzetiségre nézve volt 35 magyar, 2 lengyel, 2 morva.

* Vajda Péternek szobrot fognak emelni.

* Az „Augsburgi néni“ azt írja, hogy Bácskában a magyarok és szerbek közt véres összeütközések vannak napi rendszerben. Mi meg azt írjuk, hogy Augsburgban sokszor bolond gombát esznek.

* A sugoviciai lépcső már készül — Szlauka költségén.

* A lövésze gylet aug. 15-én nagy-szerű táncvigalmat rendezend. Lesz céljuttalom-osztás, taracklövés, léggömb-eresztés, tüzijáték s befejezésül Sebasztopol bombáz-tatása s löportorony-légberöpités. E nagy dolgok nagy mestere ki lenne más, mint Steininger úr?!

* Tegnap egy csolnakos fia fult a Sugoviciába. A hulla megmentetett.

* Céliővészet jul. 29. Klenantz J. 6 kett., 8 hárm.; Szalinay J. 2 kett., 4 hárm., 2 négy.; Pilaszanovits K. 4 kett., 4 hárm., 1 négy.; Athanackovits T., 3 kett., 1 hárm.; Ivanovits P. 2 kett., 1 négy.; Athanackovits L. 1 négy.; Kilwein L. 1 hárm.; Harlikovits I. 1 hárm.; Papp Zs. 1 kett.

* Felső-Szt.-Ivánon a villám egy embert a nyomtató helyen agyonstujtott.

* Egy nehéz beteg sokalván a recept árát, összevágatá és pálinkában bevév. Másnap örökre meggyógyult.

* Az izraelita kultusköztség közös gőz-és nőknék kádfürdőt állit.

* Legközelebb útokban néhány család a Sugovicián csolnakázást fog rendezni.

FUTAK jul. 19.

Minapában láttuk az üstököszt, most a napfogyatkozást, nem rég meg azt halottuk, hogy Velence mellett valami nagyszerű tengeri kigyó mutatkozék. Balitélet szerint az üstökös háborút, a napfogyatkozás pedig rossz esztendőzt jelent; de a tengeri kigyó? . . az mit jelent? Egy jámbor polgártárs, ki nekem nagyon jó ismerősöm, mint amolyanféle műkedvelő, encyclopediát, statisticát, geographiát s történelmet olvasni szerető ember, Báthory úr „Synopsis der Serbischen Geschichte“ című könyvecskéjét végig olvasta, s dicsekvék előttem, hogy sok újat talált volna benne. A többi közt igen tetszik neki, mit Báthory úr fenemlített kis művének 9-ik lapján 8-ik sorban mond: „Die Serben hiessen in diesem alten Welttheile auch Hunnen und Scythen.“ Ez annyit tenne, hogy régi világban a szerbek Hunnok- s Scyttáknak hívták. Ezen barátságos megjegyzés után polgártársunk egy nevezetes eseményt akar általam a t. szerkesztőséggel (és ha t. szerkesztőség érdemesnek találja, becses lapja útján, egész Bácskával) közölni. Az esemény rendkívüliségénél fogva figyelmet érdemel. Futak városára néző kies szeremi hegyek tulsó oldalán Suljam nevezetű falu közelében egy óhitű ember neki fogott egy régi kolostor romjainak kiásához. E munkára ő, vallo-mása szerint, sz. Pantáleon által szállított föl, ki neki álmában öreg ember képében megjelent, s őt, rövid beszéd után, egy az erdőben találandó jegy által fölvilágosítá, hol ásson mondván: hogy ott, legelőször is a halandó némely ember maradványaira, aztán kolostorra, kincsekre s a t. akad. Embertünk a mint fölledret, rögtön fölkerelkedett, megkereste a helyet, ásni kezdett, és már egy hónap óta többek segítségével folytonosan kapál. Eddigi fáradságának eredménye jó forrás, melyre legelőször bukkant, emberi csontok, és csakugyan egy nagyon régi épület mindinkább mutatkozó romjai.

Városunkban most mindenki erről beszél, (a fennírt hely csak 3 óra járás hozzánk) sokan, kivált az óhitű felekezetteliek közül vallási szin alatt oda zarándokolnak, s e zarándoklást az ásó orthodox atyafi igen bölcsen hasznára tudja fordítani. Ugyannis, egy terített asztalra néhány embercsontokat kirakott, közöttök négy gyer-tyárt éget, s kiki, a ki csak oda megy sz. Pantáleon tiszteletére egypár krajcárt felajánlhat; természetesen ezen offerorium aztán az övé. Egyébiránt mindez bennünket nem érdekel. Az tény, hogy azon a helyen már több régi pénz darabokat ástak ki, és reményleni lehet, hogy kitarató ásás következtében, még nevezetes régiségre bukkant-hatnak. Nem sokára magam is Suljamra kirándulok, s megtekintendem a romokat. Kirándulásomnak eredményét annak idejében közlendem.

MEZEY J.

PAKS, jul. 22.

Az „Aldunai Lapok“ harmadik számában városunkból panaszokdának a sok tűz-vész miatt, — és méltán. E hó 17-én nagy tűz támadhatott volna, ha egy dombon fekvő lakház kéményéből kitolakodó tűz, néhány azt észrevehetőt rögtön el nem nyomatik. A helyen, hol ezen épület áll, közel vannak egymáshoz a házak, s így nagy szerencsétlenség támadhatott volna. Különböleg megvonnánk, ámbár a szőlőhegyek nem igen bő terméssel kecsgetnek. A tön kevés a fűrt; mégis, ha a szemek lével teltek fognának lenni, meglehetősen szüretnek néznénk elé. A nép, melynek főgazdasága szőlőtenyésztésből áll, még most remél is, fél is. — Boldogult gr. Széchenyi Istvánért a gyász-misést csinos egyházunkban fényesen tartottuk meg, meg május hó közepén. Az ágostai hitvallásuk ugyanaz nap, a helvét vallásuk előtte való nap tartának érte könyörgést.

8-

TÁRCA.

A művész szerelme.

(Angolból.)

WIENER S.

(Vége.)

Mig így beszélgettek lord Eslingford ugyanazon szobában egy hírlapot olvasott; Clara atyjára vetvén pillantást — a beszélgetést lassabb hangon folytató, úgy hogy csak a festész maga hallható:

— Én önérdékből beszélek Lodovico úr. Én önnek angolhont azért tanácslom meglátogatni, mert — és itt szava reszketett — mert mi rövid időn visszatérünk angolhonba.

— Angolhonba? viszonzá Lodovico — ön elutazik lady Clara, és ily hamar? s hevesen megragadva kezét, remegve várta a választ.

— Igen felelé ez, én elhagyom olaszhont, talán örökre, de higye nekem nem fogom soha elfeledni Florencben töltött boldog óráimat; Bertoldo velünk jő, ő elég gyakran fog önre emlékeztetni; és a kedves leány sohajtott.

Némán és reszketve követé Lodovico Clara minden mozdulatát kinek oly szívesen nem hitt volna. Clara újra atyja felé fordult, s látá, hogy ennek szemei zárvák, s hogy a hírlap lábaihoz esett. Gyengéd szellő játszadozott a folyosóban, melynek egyik oszlopához most mindketten támaszkodnak, — és az angolnő hosszú fátyolát Lodovico mellén lebegteté, ki azt, megragadá — s könyes szemeit a ladyhoz emelvén — megcsókolá.

— Lady Clara — szóla fél hangon — lehetetlen hogy csalódtam volna, lehetetlen hogy ön szivemből játékot üzött volna, hogy azt széttépje, — lehetetlen, hogy önnek szavai — pillanatai — — oh nem, nem, szóljon tréfált ön talán, hogy engem próbára tegyen?

— Mit gondol ön felőlem Lodovico úr?

— Vigyázzon ön, felelt ez — van itt mellemben egy érzet, mely megölni képes, mi több, mely örüllté tehet; én nem kérdem önt elutazik-e olaszhonból, csak azt mondja hogy el tud-e válni tőlem, ki önt imádom, hogy önként utazik-e és határtalan időre? Ha úgy van, szóljon egy szót de nem, ne szóljon én bolond vagyok. — Mindkét kezét homlokára szorítá — így szólt visszamelekezem a multra, és a lelkében támadó kínzó gondolatokat elnyomni akarván, — szólni nem tudott.

— Uram, szólt Clara — nekem nem illik, nem szabad halgatnom az ön beszédét.

— Az égre! gondolja meg, hogy itt van atyám, mit mondana ő felőlem, ha hallana bennünket; Higye meg ez elutazás, mindkettőnknek elég keserűséget szül; s könnyezve önkénytelenül nyújtá oda kezét a művésznek.

Lodovico ezt megragadá, és arcába nézett oly tekintettel, mely a szív legmélyebb fenekére akar fúródni. — Hallgasson meg engem lady szólt — régen, mielőtt szavának édes hangzatát hallottam, ön a művész álmanak eszményképe volt. Több óráig álltam a folyam partjain, vagy az utcák nyílásain ön megjelenését várva. Ön képe lényemmel összeforrott, az lelkemnek leglényegesebb része, ön szükségesebb nekem mint a lég melyet beszívok, nem képzelhetek magamnak életet, melyben ön mindenem ne legyen. Azért mihelyt ön által megismertetem, ön lelkemben mint egy nyitott könyvben olvasott, — és most miért hagyyna el ön engem, legyen ön enyém, enyém lady a világ előtt. Tart ön attól, hogy Lodovico neje hiányzani fog abból valami, a mi önt jelenleg ékesíti? Nem, nem, bízzék bennem, én kincseket fogok összehalmozni tudni, nem leendő egy gombja azon öltönynek, melyet viselni fog, mely színaranyból ne volna, köpenye gyöngyökkel lesz ékítve, étkezni fog ön drága kövekkel kirakott edényekből, pa-

rancsait rabszolgák fogják lesni, és nem egy herceg fogja bámulni azon fényt, melylyel önt körülövezendem.

Ezen szavakra az angolnő kifejezése megjegesedett.

— A nemes Altingfordház leánya — szólt — nem megy nőül egy idegen művészhez, ön elfelejti uram, hogy viszonyaink és állásunk különböznek.

— Ah, felelt Lodovico — tehát ennyire jöttünk, és ön azért bánt velem ennyi ideig mint hasonlójával, hogy most annál föltünőbbben dobja születésemet arcomba. — De tudja meg, hogy én nem tartom magam kevesebbnek azon henye osztálynál a melyben ön született. Kisebbszerűek az én gondolatim? kevésbbé éles az én értelmem? vagy kevesebb lánggal tudok én érezni? Az én szivem szabadabban dobog mint az övék, mert abban nemesebb büszkeség lakik, mint az, melyet a születés ad. A nagyok cimeiket halmozhatják össze, a nép szétrombolhatja azt, dühében a tömeg legkevélyebb lordokat is megaláztatja, ki cimerei és aranyában büszkélkedik, — de az én diadalomnak senki sem árthat, mert az istentől jő. Csupán a szellem benső értékének tudata az, a mi a halandót büszkévé teheti, és e tudattal én bírok. Meztelen a pusztában, vagy bársony és aranytól duzzadtan, egyedül vagy szolgálattól körülvéve, én mindig az maradok, én nem függök a szerencsétől. — Massanielló — folytatá — csak egy halász volt és egy trónt ékesített, és ha én ön szerelmét az enyémnek öreül birandanám, bizonyossá teszem önt, hogy kevés év multával azon világ melyet ön anynyira bálványoz, tiszteletteljesen hajolna meg azon név előtt, melyet ön most viselni megvet. Fényes csak akkor lenne a nagyok és gazdagok gyülekezete, ha Lodovico méltaná azt abban részt venni. Grófok és marquisok észre nem vétetve haladnának az utcában, míg én rám ujjal mutatnának, mint a nemzeti büszkeség tárgyára. Több város tisztelet-polgára volnék, kit Roma maga is irigyelne Florentől. A nők az ön magasabb köréből, egy mosolyom, egy szavam, egy bókorn után fognának vágyakozni, ha bár túl leendenék is már az élet tavaszán. És még holtom után is találkozónának, kik leírnák életemet, ifjúságom álmait, első szerelmem kéj- és fájdalmait. Igen, ilyen volt már többek sorsa, és ilyen lehetend az enyém is, ha ön szerelme vezetné művészi ecsetemet. — Fontolja meg jól választát lady, ha ön száműz köréből, életem csillaga letünend örökre.

Szerelmem, büszkeség, önvád felváltva harcoltak a lady szívében, két izben kíséré meg felelni, és két izben halt el a szó remegő ajakán; végre erőt vett magán és mondá:

— Erzem én is mint ön az elválás keserűségének fájdalmát, de kérem önt tekintettel lenni arra, hogy már három év óta lord Seyton jegyese vagyok.

— Jegyes, ön — lord Seyton jegyese lehetetlen kiálta az olasz ifjú gúnyoros mosolyal. Ez öntől csak kegyetlen tréfa. Jegyese? — ha ön az én jegyese volna, és ön az ő irányában csak egy parányi részét mutatta volna azon érzelmek, mit mint az ő jegyese én irányomban mutat, s halva terült volna el lábaimnál. Ó maga udvarias volt irányomban, pedig a szerelemben az igazi vetélytársak közt nincs kimélet. De — folytatá fagyasztó kiejtéssel — ismételve a mondottakat, hadd halljam ismét azon szavakat, azt hiszem, hogy azok közelgető örültségemből meggyógyítandanak.

— Igaz folytatá az angol leányzó — ámbár ön azon kételkedni látszik, összekelesem Seyton lorddal elhatározottat, még mielőtt öt ismertem.

— E szerint mondá Lodovico ön öt nem szereti, nem szeretheti, szóljon — oh mikép árult el két szívet! — de nem — s holt tekintetét a ladyt jartatván — nem, jobb így, — isten veled képzelt boldogság,

— isten veled, szétfoszlottal, és emlékül csak az elvesztésed fölötti fájdalom maradt, — ezt mondva el akart távozni, de néhány lépés után habozott — visszatért — és lady Clara lábaihoz veté magát: Határozzál sor-som fölött, szólt szenvedélyesen — megnyerhetem-e kezdet, vagy el kell téged hagynom?

A megzavarodott leány nem tudta mit válaszolni, midőn kezét váratlanul lord Altingford által megragadtatni érzé:

— Aljas leány — mit kelle látnom? és ön szemtelen ifju keljen föl, menjen és házamban többé ne lássam. Kelj fel vakmerő, mielőtt szolgálmat hívom.

— Én lady Clara feleletét várom, szóla Lodovico nyugodtan.

— Leányom feleletét? vága közbe a lord és hát elégbotor ön azt hinni, hogy leányom egy embert fog szeretni, ki munkájával keresi kenyerét. Menjen uram, menjen, mielőtt haragom heve kitör.

— Atyám, atyám kiálta Clara, és megölelé a lordot.

— Menjek vagy maradjak? szólt Lodovico büszke hangon.

— Menjen hát az ég nevében, menjen, monda az. És a fiatal művész elszánt és nyugodt léptekkel távozott; és nem látá miként a leány könyvtelt szemekkel követte, tudván, hogy nem fogja öt többé látni, és reszketett mint a levél, és sáppadt lett mint a márvány.

Azóta három év mult el, a fiatal Lodovico egyedül ült szobájában, tekintetét azon fehér márványköre szegezve, mely réa nézve most sirkővé változott, mely szerelme hulláját földi. Azon borzasztó éjben, midőn Clárától elvált, — ki most már lady Seyton lett — örülként futkosott szobájában. Később megszünt a lázroham; jövője hírét és fényét megvetve, festékeit, ecsetét, festvényeit, az Erodiaide képét sem véve ki a tűzbe dobá, és hamvait azon márványköre szórá, melyre később egy asztalt állított, és erre helyezé a kristályedényt, mely az imádot rózsza maradványait tartalmazá. — E perccenettől kezdve egészsége fogyni kezdett, és a sorvasztó láz naponta egy egy szikrát oltott el az élet tűzéből. Gyöngén, elsápadtan, még csak árnyéka volt annak, a mi az előtt volt.

Eliz a szobába lépve, könnyed léptekkel közeledett hozzá, szemeiben a fájdalom kifejezése ült és kérdező:

— Nem akar ön ma kísétálni uram?

— Én azt gondolom Eliz — felelt Lodovico — nekem angolhonba kell utaznom.

— Jó ég! angolhonba? azon nedves égaljba, és ön oly beteg!

— Mi van abban — szólt hamar — itt, vagy ott halok-e meg, ha már megkell halnom; igen, én rövid idő mulva kívánok elutazni meg kell magamat fosztanom a te kedves társaságotól Eliz!

— Szent Szűz! kiálta ez — hát én nélkülem gondol ön elutazni.

— Van mindenütt rosz nyelv, édes Elizem! és Bartoldó angolhonban van, nem akarok vigyázatlanul szent hozni jó nevedre.

— Mióta atyám meghalt, nincs senki, a ki azzal törődjek, a mi a szegény Elizt érdekli. Az idegenek kik együt látandanak, testvéreknek tartanak majd, és ha valaki viszonyunkon kétkedve engem szava vagy tekintetével sérteni találna érzem, hogy mindent eltudnék tűrni, ha önnel vagyok.

— Legyen tehát akaratom szerint, — mondá Lodovico vontatott hangon, s az elutazási nap együttértéssel tüzetett ki.

Az utazás — a nyugtalanságtól siettetve, az ifju baját annyira sulyosítá, hogy Londonba már félhalva érkezett. Azonnal átfutá a lapokat és megtudá azokból, hogy lord és lady Seyton néhány hétre Richmondi villájukba vonultak. Lodovico szobát bérelt, honnan a folyamra nyílt a kilátás. Néhány napi nyugalom után Elizt elküldé lady

Clarához, azon kérelemmel, hogy jönne el hozzá utolsó istenhözadját meghallgatandó, hogy az orvosok már lemondottak róla, s maga is az élet válpontján érsi már magát, s úgy hiszi, hogy édesebb lesz neki a halál, ha szíve barátnejával a béke és feledés első szavait válthatandja. Eliz elment, de válasz nélkül tért meg, mert mig Eliz hozzá sietett, lady Clara két napra a fővárosba tért vissza, divatárusnejával egy velencei nő öltözeke iránt tanácskozandó, melyben, egy nála olasz modorban rendezendő fényes ünnepélyen megjelenni kívánt. —

— Nyugodjék meg — szóla Eliz Lodovicohoz — nem kétlem, hogy a lady önt holnap vagy később meglátogatandja.

— Holnap vagy később? o Eliz, akkor én tán már nem leszek.

A jóslat teljesülni látszott, a beteg jövő reggelen annyira elgyengült volt. — De később nyugodtabb lett, és Eliz dobogó szível ült ágya mellett. Félt hogy a besütő napsugarak fel fogják őt ébreszteni, azért az ablak függönyére még egy fekete posztó darabot aggatott. Egyszerre egy ismerős hang üté meg füleit, és egy olasz dallam, melyben Bertoldo szavára ismert, hatott el hozzá. Kitekintve néhány naszádot látott a folyamon uszni, melyek egyikében zenészek ültek. A bennülők ismert olasz dalokat énekeltek, és szíve remegett és feje égett. Lodovicoa tekintett, ki álmában mosolyogni látszott. Végre az utolsó naszád is eltűnt, és zene és ének elhangzának a tovolban. Eliz ismét ülhelyére tért, fejét kezei közé szorítá, midőn Lodovico fölébredt, de a mosoly eltűnt ajkairól.

— Az Arnóba, az Arnóba — kiáltá — ne félj o kedves, Lodovico van oldaladnál, a ki Bertoldot megmenté, téged elveszni nem hagyand; ne szomorkodjál egyetlen kincsem, tedd kedves fődöt Lodovico mellére, — így szólva kitará karjait; Eliz megfogá kezét, de alig érintette hideg keze a lánykát, midőn magához tért, szeméit újra becsuká és karjai leestek.

— O Eliz, te vagy? mi boldog álmodtam.

— Én vagyok Lodovico úr — felelt Eliz — mit kíván ön? Igen én vagyok, ki önt utolsó lehelletemig szeretem, és életemet adnám, ha önnek használhatnék, mig ön arról álmodozik, a ki önt elhagyá.

— Eliz — szóla a beteg sajátságos hangon — azt hiszem, hogy végörám közel van, valóban zenét halottam-e vagy csak csalódtam?

— Valóban zene volt ez uram.

— Boldog napokat hozott emlékezetembe ez a zene a mi hazánkból, a te hazádból akarám mondani o Eliz, mert az én hazám nem sokára az angyalok hazája lesz, én olaszont nem fogom látni többé soha. Ne sirj kedves leány, de ha előbb találnék meghalni, mint lady Clarat láthatnám, akkor vigyázz e kristályedényre, add neki vissza, és mond, hogy életem végpercéig velem volt az. Mihelyt nem lélegzem többé, azonnal menj hozzá, szellemem veled lesz azon pillanatban, mert a szerelem hatalmasabb a halálnál, s mondj neki helyettem egy isten-hozzadot Eliz, minden szemrehányás, minden keményebb szó nélkül és — az isten áldjon meg.

Az ellankadt erők nem engedének neki több szót, és Eliz megrémült, mert már halva gondolá. De meggyőződén arról hogy az élet még nem aludt ki egészen, egy papot hivatott. Ez eljött és a haldoklót a valóság utolsó vigaszaival látta el. O minő kínos percek voltak ezek Elizre nézve! — Elmúlván a szent szertartások, Lodovico hozzá fordult, és szólt: „Te hű és jószágos voltál kedves leány, o bár attól bírnál szerettetni, kit szíved választand egykor.“ És többet nem szólt. —

A boldogtalan leány, ez ohajtásra szívet görcsösen érzé összehuzódni. —

— Nem, nem én másodszor nem fo-

gok már szerethetni, azután lehajolt, megcsókolá a hideg kezét, még egy utolsó pillanatot vetett azon homlokra, mely az ő szemében angyali szépséggel bírt, és megkérven a papot, hogy ne hagyán a holttestet egyedül, elment Lodovico utolsó kívánatát teljesítendő.

Belépve a nagy palota udvarába, elbámult a mindenütt eláradozó ünnepi fény és pompán. Természetes virágokból fonott koszorúk nagy mennyisége ékíté a belső termeket, s a külső hágcsokat biborszínes posztó takará. A természet és művészet minden fényében ragyogó belső teremekben hercegek és fejedelmek mulatának.

— Kit keres ön — szólítá meg a kapuőr az idegen leányt.

— Lady Seytonnal kívánnék szólni bizonyos szerencsétlenségről, mondja ön neki, hogy élet és halálról van szó.

— Mit beszél ön halálról — szólt az ő — ily nagy ünnepély közepette, midőn mindannyian a legpompásabb ebéd örömeiben kéjelegnek. — Ön félrebeszél, menjen és térjen vissza holnap. — Ez nem tágitván, az ő erőszakkal fenyegeté elutasítani, midőn Bertoldo megjelent.

Ez megértvén, mi történt Elizzel mióta egymást nem látták, s hogy Lodovico meghalt, azon Lodovico, ki őt az Arno hullámaiból kimenté, nem titkolható el a fájdalmat, mely könybe lábbaadt szemében tükröződött; azután Eliznek pártját vevén, kiszökölé, hogy lady Clara elé vezetett.

Ez most egészen más volt, mint a Florenci viruló szépség, a természetes arcszín, idegen mázzal szepteleníté el, öltözeke ragyogott a reá halmozott arany és drága kövektől. — Rokonszenvvel hallgatá midőn Eliz Lodovico betegségéről szólt, s nem értvén meg őt, azt hívé, hogy az, még halála előtt kívánja őt látni. Végül egy szigorú pillanatot vetett a rendezetlen haj és idegenszerű öltözökre, így szólt:

— Lodovico úr más követet és más időt választhatott volna, holnap talán nyerekek időt, kívánatát teljesíteni.

— O úrnöm — szólt a remegő leány, nem volt körülé más, a kit megkérhetett volna, és az időt az isten maga választá. — O reá nézve nincs már holnap, és önnök is nincs más teendője mint visszavenni e kristályedényt. Lady Clara tetőtől talpig reszketett.

— Hogyan? ő meghalt, o Lodovico, Lodovico! elveszve, elveszve! s kezeit imádkozólag az ég felé emelvén, öntudatlanul terült el a szoba padolatán.

— Szellemed most békén nyughatik o Lodovico! szólt az olasz leányka, mert az, ki életed bálványja volt, — bár áldozata hiúságának — elveszted fölött késő könyek és sohajokban tört ki.

Nyiltér.

(A „Nyiltérben“ minden alapos és nem álnévtől eredő panasz és magánvita fölvetetik Ezekért a szerkesztőség csak a sajtóhatóság előtt felelős. Egy sornak díja 15 ujkr.)

Nyilatkozat.

Az „Aldunai Lapok“ 3-ik számában közölt hírt, mely szerint a bajai uradalmat a modenai herceg akarván megvenni, s az uradalom jelenlegi birtokosával alkudozásban állna, tévedésen alapulónak kell nyilvánítanom. Bajá 1860. jul. 26.

Kirchlechner Imre
uradalmi fölügyelő.

Szerkesztői üzenetek.

Előfizetőinknek. Azon esetre, ha lapunk valamelyik számát nem kapnák meg, sziveskedjenek a kiadóhivatalnál (fürdőutca 345 sz.) azonnal jelentést tenni, hogy a bajt rögtön orvosolhassuk. Vidéki előfizetőink nyilt levélben, melyért postabér nem jár tudásuk panaszukat.

A kaszinói ceket időrovidség miatt csak a jövő számban közölhetjük.

Mateovics. H. I. Ön minket elfeledett.

Kula. M. J. Körmünkre ütöttek.

Baja. Zsigmond István urnak. Azoknak, kik önt gyanúsíták, elismeréssel kell kijelentnünk: hogy ön a 40 előfizető után járó 4 tiszteletpéldányról lemondott s azonfölül egyre prenumerált.

Szépeinknek. Hogy a legutolsó nőegyleti bálban, ki volt legyen a bálkirálynő, megmondanunk nem szabad; csak annyit jegyzünk meg, hogy mellén piros rózsát viselt. — A bálkirálynak aranyrojtos sarui voltak.

Felelős szerkesztő: Kolmár József.

HIRDETÉSEK.

8. sz. 4-1.

Szénszállítás.

A **Kis-Szállási iparüzlet** által sükségelt félévi

köszénszállítás,
körülbelül 16000 mázsa, ajánlati uton szállítási vállalkozóknak atadatik. Szállítani akarók **ajánlataikat** (Offert), melyekben egy bécsi mázsa Bajára, vagy Kis-Szállásra szállított jóféle **pécsi köszén** ára pontosan és betűkkel följegyezve legyen, nemkülönben 200 ft. bánatpénz is, a **Kis-Szállási** (utolsó posta **Mélykut**) **műiparüzlethez** legfölsőbb f. é. augusztus 20-káig beküldjék.

A részletes szállítási föltételek ugyanott megtekinthetők.

Kohlen-Lieferung.

Für den Bedarf der **Kis-Szállási** **Gewerbe** wird die halbjährige Lieferung von

circa 16000 Centner Steinkohlen

im Offertwege vergeben. — Lieferungs-lustige wollen Ihre Offerte, worin der Preis für einen Centner Wiener Gewicht guter Fünfkirchner Steinkohle loco Baja oder nach Kis-Szállás gestellt, genau mit Buchstaben angegeben ist, mit einem Kengelde von fl. 200 versehen, an die „Technischen Gewerbe“ zu Kis-Szállás — Post Mélykut längstens bis 20. August l. J. einfinden.

Die näheren Lieferungs-Bedingnisse können ebenfalls daselbst eingesehen werden.

7. sz. 1-1.

Ház- bérbeadás!

A sz. Antal utcában 223-ik sz. alatt levő ház, 3 szoba-, éléskamra- (Speis), kamra-, és kerttel bérbe adandó. Tudakozódhatni a tulajdonos

Telegdy Sándornál.